

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü memur ve müstahdemlerinin ücretlerine dair olan kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında 3173 sayılı kanuna ek kanun lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/297)

T. C.

Başvekâlet

Muameclât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 3/1060, 71 - 208, 6 - 1727

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü memur ve müstahdemlerinin ücretlerine dair olan kanunun bazı maddelerini değiştiren 3173 numaralı kanuna ek olarak Müna-kalât Vekillîğine hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 22 . VI . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Mucip sebepler lâyihası

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü memur ve müstahdemlerinin ücretleri ile tâyin ve terfilerine ait esaslar; o zaman mer'î bulunan Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 sayılı kanun hükümleri de nazarı dikkate alınmak suretiyle ilk defa olarak 1936 malî yılı bidayetinde kabul olunan 2847 sayılı kanunla tesbit edilmiş ve bu kanunun bazı maddeleri 22 . V . 1937 de mer'iyete girmiş bulunan 3173 numaralı kanunla değiştirilerek hâlen tatbik edilmekte bulunmuştur. 1452 sayılı kanunu lâğveden 3656 sayılı kanunun 26 net maddesindeki istisnalarla 2847 ve 3173 sayılı kanun hükümleri mahfuz tutularak bu kanunlarda - kademeleri ile birlikte - 26 derece üzerinden tesbit edilmiş bulunan memuriyet dereceleri de bugüne kadar muhafaza edilmiştir.

Ahiren gerek 3656 ve gerekse 3659 sayılı teadül kanunlarında Devlet ve İktisadi Devlet Teşekkülleri memurlarının lehine bazı değişiklikler yapılmasına dair kanun lâyihaları Yüksek Meclise sunulurak derdesti müzakere bulunmuş olduğundan Devlet Demiryolları İdaresi Barem kanununda da bu yolda bazı tadilâtın icrasına lüzum hâsıl olmuş ve bunu teminen ilişik olarak takdim kılınan kanun lâyihası hazırlanmıştır.

Madde 1 : Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan kanunla 15 derece üzerinden tesbit edilmiş bulunan Devlet memurları aylıkları bu defaki tadil teklifi ile 14 dereceye indirilmektedir. Devlet demiryolları memurlarının aylık ücretlerinin de 14 derece üzerinden tesbiti suretiyle derece adedinin Devletteki gibi azaltılması teemmül edilmiş ise de bu idaredeki hizmetlerin neveleri ve memuriyet unvanları diğer Devlet devair ve müessesatındaki hizmetlere kıyas edilemeyecek derecede çok olması ve küçükten büyüğe doğru derece derece mesuliyetlerin tâ-yinî bakımından bu unvanların da daha ziyade tevhit ve ihtisaslarına imkân bulunamaması teka-

ütlük hakları tanınmış olan müstahdem kısmının da derecelendirilmesi zarureti olması hasebiyle mezkûr idaredeki memuriyet ünvanlarını ancak 16 derecede toplıyabilmek mümkün olabilmiş ve birinci madde ile 3173 sayılı kanunun 1 ve 3 numaralı ücret ve memuriyet cetvellerinde yapılacak tağilât temin edilmekte bulunmuştur.

Madde 2 : Memleketimizdeki demiryollarının müntehi bulunduğu limanların idare ve işletmesi muhtelif kanun ve Koordinasyon heyeti kararları ile Devlet demiryolları idaresine tevdi edilmiş ve bu maksatla da Bütçe kanunu ile alınan müsâadye müsteniden merkezde bir (Limanlar idaresi) teşkil olunmuştur. Bu işlerin ehemmiyetine binaen mezkûr dairenin bir reislikle idaresi zaruri olduğundan idare Barem kanununun 3 neü derecesine (Liman işleri reisi) ünvanının ve bundan başka yine görülen idari lüzuma binaen diğer muhtelit 4 dereceye de bazı memuriyet ünvanlarının ilâvesi gerekli bulunarak 2 nei maddeye ilişik (C) cetveli hazırlanmıştır.

Madde 3 : 3173 sayılı kanunun terfilerde verilecek ücret hakkındaki 5 nei maddesine;

1. Kadroya göre aşağı derecede memuriyet bulunamaması veya ehil memur bulunamaması dolayısıyla daha yüksek derecelerde istihdam olunarak bu derecenin vazife ve mesuliyetleri kendilerine tahmil edilmiş bulunanlara almakta oldukları ücretleri ile vazife ve mesuliyetini yüklediği derece aylığı arasındaki farkın tazminat olarak verilebilmesinin temini

2. Altın ve daha aşağı derecedeki memuriyetlere bu dereceler karşılık gösterilmek suretiyle daha aşağı derece ve ünvanlarla memur istihdamı,

3. Kanuni takyidata veya açık yer bulunamamasına veya buldukları vazifenin üst derece aylığı olmamasına binaen hak kazanmış olmalarına rağmen terfi edemeyenlerin uzun müddet terfi edememek suretiyle ensallerinden geri kalarak mağdur olmalarını önlemek maksadiyle terfi müddetini doldurunca bir üst derece aylığının aynı şartlarla 2 defa verilmesinin temini,

4. Baremin 2 nei derecesinde olup da yukarıdaki fıkraya göre üst derece aylığını aldıktan sonra bir terfi müddeti daha geçirenlere üst derecenin açık olmamasından dolayı terfi edememektен mütevellit zararlarını karşılamak üzere 100 lira aylık tazminat itası,

5. İdare bareminin birinci derecesinde bulunanlardan terfi müddetini doldurduğu takdirde ilk terfi müddetinin hitamında 100 lira ve 2 nei terfi müddetinin hitamında da daha 100 liranın tazminat olarak tediyesi maksadiyle 5 fıkra eklenmektedir. Bu fıkralarla vazolunan hükümler gerek Devlet bareminin ve gerekse İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseleri memurlarının aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki 3659 sayılı kanunun tadiline dair hazırlanmış bulunan kanun lâyiha-larında derpiş ve teklif edilerek Bütçe Encümeni tali komisyonunca da tasvip olunmuş bulunan bir kısım hükümlere mütenazır bulunmaktadır.

Madde 4. Devlet dairelerinin maaşlı ve ücretli memuriyetlerinden Devlet Demiryolları ve Liman-ları İşletme Umumî İdaresine nakledilecek olanlar, bugün mer'î hükümlere göre bir üst dereceye alınabilmekte idi. Halbuki bu şekil, muadeleti bozmakta bulunduğundan gerek Devlet daire ve müesseselerinden Demiryollarına ve gerekse Demiryolları İdaresinden Devlet daire müesseselerine nakle-dilecekler için aldıkları aylıklar bakımından müsavat esasına dayanılarak ve bu suretle naklen tâyin edilenlerin maaş ve ücret derecesinde geçmiş hizmet müddetlerinin geçtikleri ücret veya maaş de-recesindeki terfi müddetlerine eklenmesi için işbu madde hazırlanmıştır.

Madde 5. 3656 sayılı kanunun, muhtelif vazifelerin bir zat uhdesinde içtimama cevaz veren ve diğer mühlak bütçeli idareler memurları hakkında da tatbik olunan 18 nei maddesi hükmünün Dev-let Demiryolları İdaresi mensuplarından mühendis ve muallimler için de tatbiki lüzumlu ve zaruri görülmüş ve bu maksatla madde teklif olunmuştur.

Madde 6. Maden işletmesi, atelyeler ve lokomotif depolarının hizmetleri diğer işlere nazaran daha fazla yorucu ve yıpratıcı olması hasebiyle Devlet Demiryolları Umum müdürlüğü tarafından bu yerlerde çalıştırılacak memurların bir derece yükseği ile tâyinleri zaruri görülmekte ve ancak bu yüksek derecelerın yukarıda sayılan hizmetler haricindeki memuriyetler için hakkı müktesep teşkil etmemesi lâzımgeldiğinden bu maksatların temini için 4 neü madde ile hüküm teklif edilmek-

tedir ki, bu hüküm eylevm 3659 sayılı kanunun 5 ne maddesinin son fıkrasında mevcut olduğu gibi bu kanunun tadili hakkındaki teklifte de daha ziyade tevsi edilerek yer almış bulunmaktadır.

Madde 7. 3656 sayılı kanunun 19 neu ve 3659 sayılı kanunun 10 neu maddesinde olduğu gibi Devlet Demiryolları Baresi Kanunu haricinde bu idarede istihdam edilecek müteferrik müstahdemlerin her sene Bütçe Kanununa bağlanacak ayrı bir cetvelde tâyin olunması maksadiyle 7 nei madde yazılmıştır. Bu madde, halen mer'i kanundaki boşluğu doldurmaktadır.

Madde 8, 9. Gerek Devlet Bareminin ve gerekse 3659 sayılı kanunun tadili hakkındaki projelerde Devlet ve müessesat memurları için derpiş bulunduğu veçhile Devlet Demiryolları ve Limanları memur ve müstahdemlerinin öz çocukları ile infaki memur veya müstahdeme ait olan üvey çocukları için ayda beşer lira çocuk zammı ve çocuğu ve karısı ölenlere bir aylık ve personelin vefatı halinde beyannamesinde gösterdiği kimseye veya ailesine iki aylık tutarında tazminat verilmesi için bu maddelerle hüküm teklif olunmaktadır.

Madde 10. Çocuk zamları ile doğum ve ölüm tazminatlarından ve 4001 numaralı kanunun 15 nei maddesine tevfiikan bilfiil 30 sene ve daha ziyade hizmet ifa edenlere aylıklarının bir seneliği tutarında verilecek ikramiyelerden hiç bir vergi alınmaması ve bu yardımların borç için haciz edilememesi yardımların yapılması ile istihdaf olunan maksat ve gayeler bakımından yerinde olacağı mülâhazasıyla ve 3656 ve 3659 sayılı kanunlara ek lâyihalarda da aynen yer alması sebebiyle bu madde kaleme alınmıştır.

Birinci muvakkat madde : 3173 numaralı kanuna ilişik 3 numaralı cetveldeki 19 derecenin 16 ya indirilmesi suretiyle bazı memuriyet ünvanlarının dereceleri yükselmektedir. Bu suretle dereceleri yükselmiş olanların terfi etmiş sayılmaları için işbu muvakkat maddeye hüküm konulmaktadır.

İkinci muvakkat madde : Bu madde ile kanun lâyihasında derpiş olunan yardımların karşılığı tahsisatın temini ve tediyelerin icrası için Devlet Demiryolları Umum Müdürlüğü 1944 malî yılı bütçesinde açılacak hususi bir fasla masraf ve mukabili mezkûr bütçe tasarrufatından bu fasla naklen tahsisat kaydı suretiyle muamele yapılması lüzumlu olduğundan bu maksadı temin için madde teklif olunmuştur.

Madde 11. Bu madde ile, 2847 ve 3173 sayılı kanun hükümlerinden, bu kanuna muhalif olanların kaldırıldığı ifade olunmaktadır.

12 ve 13 neu maddelerle kanunun meriyet tarihleri ile tatbika memur makamlar tâyin olunmaktadır.

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe Encümeni

Mazbata No. 104

Esas No. 1/297

4. VII. 1944

Yüksek Reisliğe

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü memur ve müstahdemlerinin ücretlerine dair olan kanunun bazı maddelerini değiştiren 3173 sayılı kanuna ek olup Başvekâletin 6/1727 sayılı tezkeresiyle Yüksek Reisliğe takdim kılınan kanun lâyihası Encümenimize havale buyurulmuş olmakla Maliye Vekâleti mümessili ve Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürü huzuriyle tetkik ve müzakere edildi.

Bu kanun lâyihasının, esas itibariyle Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair 3656 sayılı kanunda iş ve memurlar lehine yapılan değişikliklere ve bankalar ve Devlet müesseseleri memurları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki 3659 sayılı kanunda aynı mahiyette icrası derdest tadilâta mütenazır değişiklikler yapılmasını istihdaf ettiği anlaşılmıştır.

1. Lâyihanın 3 neu maddesinin (D) fıkrası

şî aşağı derecede memuriyet olmaması veya ehil memur bulunmaması dolayısıyla memurun hak kazandığı derece üstündeki dereceli vazifelerde istihdamı halinde istihkakı olan derece aylığı ile kullanıldığı derece aylığı arasındaki farkın tazminat olarak verilebilmesini İera Vekilleri Heyeti kararına bağlamıştır.

Encümenimiz, Devlet demiryolları gibi geniş ve işletme icabı olarak seyyal bir teşkilâta malik olan bir teşekkülde nispeten fazla aded de olması muhtemel bulunan bu çeşit tazminatların verilebilmesini İera Vekilleri Heyeti kararına bağlamanın faydasız yere formaliteyi arttıracığı ve esasen mahmul olan İera Vekilleri Heyetini biraz daha işgal edeceği mülâhazasıyla bu tazminatların İera Vekilleri Heyeti kararıyla değil Münakalât Vekâletinin tasviyesiyle verilebilmesini muvafık mütalâa etmiş ve fıkrayı ona göre değiştirmiştir.

2. Lâyiha'nın 3 neü maddesinin (E) fıkrası 6 nci ve daha aşağı derecelerdeki memuriyetlere bu dereceler karşılık gösterilerek daha aşağı derece ve unvanlarla memur tâyin edilebilmesine dairdir.

Bu hüküm, derece kaydı olmaksızın Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü bütçe kanunlarında yer almış bulunmaktadır. Encümenimiz, idare bakımından Umum Müdürlüğe kolaylıklar temin ettiğinde şüphe bulunmayıp esasen kabul edilmiş ve tatbik edilegemekte olan bu hükmü altınır ve daha aşağı derecelerle mukayyet kılmayı mahzurlu telâkki etmiş ve kadrolara yalnız aşağı derece ve unvanlarla değil aynı derece ve diğer unvanlarla da memur tâyininde fayda görerek fıkrayı mahzuru izale ve faydayı sağlıyacak şekilde tadil eylemiştir.

3. Lâyahanın F, G ve H fıkralarında esasa mütaallik bir değişiklik yapılmamıştır. Encümen bu hükümlerin daha kolaylıkla anlaşılmasını temin için F fıkrasının ibaresinde bazı tasrih, takdim ve tehirler yapmış, G ve H fıkralarını da F fıkrasıyla birleştirmiştir.

4. Lâyiha'nın 6 nci maddesi Umum Müdürlüğün inşa ve tamir atelye ve depolarıyla maden işletmelerinde çalıştırılan memur ve müstahdemlerine müktesep hak teşkil etmemek üzere bir üst derece aylığı verilebileceğine dairdir.

Hükümetin mucip sebepler lâyihasının bu

maddeye mütaallik olan kısmında inşa ve tamir atelye ve depolarıyla maden işletmelerinde çalıştırılan memur ve müstahdemlerine bir üst derece aylığı verilebilmesinin teklif edilmiş olmasının sebebi bu hizmetlerin yorucu olmasıdır.

İnşa ve tamir atelye ve depolarıyla maden işletmelerinde yorucu olmayan hizmetlerin de bulunduğunu nazara alan Encümenimiz yorucu hizmetlerde çalışmayanların üst derece aylığı almalarını uygun görmiyerek bunu temin maksadıyla maddeyi, münasip yerine, yorucu kelimesini ilâve etmek suretiyle tadil etmiştir.

5. Encümen lâyiha'nın 8 nci maddesinde dört değişiklik yapmıştır.

Lâyiha, çocuk zammını Umum Müdürlüğün memur ve müstahdemlerine hasretmiş, daimî işçi, amele ve hamalları hariç tutmuştur. Halbuki, daimî işçi, amele ve hamallar Umum Müdürlük memur ve müstahdemleri veçhile bareme tabidirler ve tekaüdiyeleri de vardır. Bu itibarla Umum Müdürlük daimî işçi, amele ve hamallara baremine göre ücret verebililmekte ve bunu muvakkat işçi, amele ve hamallara verdiği miktarlara çıkaramamaktadır. Bu itibarla adlarına işçi, amele ve hamal denilmekle beraber bunlar statüleri bakımından Umum Müdürlüğün memur ve müstahdemlerine benzemektedirler. Encümen bu vaziyeti nazara alarak çocuk zammının Umum Müdürlüğün daimî işçi, amele ve hamallarına da teşmilini uygun görerek bu maddeye bu eiheti temin edecek ilâve ve taylarda bulunmuştur.

Lâyihadaki infakı memura ait olan üvey çocuklar öz çocuk sayılır cümlesinin infakı memura ait olan ibaresi nafaka hususundaki hükümlere tetabuku temin maksadıyla memur tarafından infak edilen şekline konulmuştur.

Lâyiha ana ve babanın ikisinin de memur olmaları halinde çocuk zammının yalnız birisine verilmesini derpiş etmiştir.

Encümenimiz evvela lâyihadaki memur kelimesinin kanuni çocuk zammı alacakların hepsini ifade etmediğini nazara alarak ibareyi efradın cami bir hale koymuş, saniyen tatbikatta tereddüde ve farklı muameleye mahal bırakmamak üzere zammın babaya verileceğini tasrih etmiştir.

Bunlardan başka Encümen lâyiha'nın 3 neü ve daha yukarı derece aylıklarını alanlara çocuk

zammı verilmiyeceği yolundaki tahdidi hükümünü Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair 3656 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki 4598 sayılı kanunla uygulanlığı temin maksadiyle kaldırmıştır.

6. Encümenimiz, lâyihanın 9 neu maddesindeki doğum, ölüm yardımlarını çocuk zammı hakkındaki mülâhazalarla daimî işçi, amele ve hammallara da teşmil etmiş, maddeyi ona göre düzeltmiştir. Maddenin (B) fıkrasındaki memur olmayan karısı ölenlere ibaresinin maksadı ifade etmediği görülerek ölüm yardımı yapılmasını icabettiren bir vazifede bulunmayan karısı ölenlere şekline konulmuştur.

Maddenin sondan bir evvelki fıkrasındaki ana ve babanın her ikisi de memur ise (A) fıkrasına göre verilecek yardım parası yalnız babaya verilir cümlesindeki, her ikisi de memur ise, ibaresi bu yardımdan istifade edebileceklerin hepsini ifade etmemesi dolayısıyla cümle ana ve babanın her ikisi de kanuni doğum yardımına istihkak kesbettiren bir vazifede iseler bu yardım parası yalnız babaya verilir, tarzında ihatalı bir şekle sokulmuştur.

7. Lâyihanın 10 neu maddesi çocuk zammı, doğum, ölüm yardımı ve tekaüt ikramiyelerinin hiç bir tevkifata tabi olmadığına ve yardımların borç için haczedilemeyeceğine dairdir.

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü vazife başında kazaya uğrayanlara veya ailelerine nizamnamesi mucibince tazminat vermektedir. Encümenimiz vazife başında ölüm veya mâlûliyet dolayısıyla verilmekte olan bu tazminatı çocuk zammı, doğum, ölüm yardımları tevkifata tabi tutmayan borç için haczettirmiyen düşünce ve zihniyetin dışında mütalâa etmeğe imkân olmadığı mütalâasında bulunarak bu gibi tazminatların da aynı ahkâma tabi olmasını teminen maddeyi değiştirmiştir.

8. Lâyihanın birinci maddesi, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü asgari aylık miktarını arttırmak maksadiyle baremin (C) ve (D) gruplarında değişiklikler yapmak suretiyle 19 dereceyi 16 ya indirmiştir. Bu Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü Bütçe Kanununa bağlı (C) işaretli cetvele dâhil memuriyetlerin ünvan ve derecelerinde lâyihanın birinci maddesinin âmir

bulunduğu değişikliklerin yapılmasını icabettirmektedir. Bu itibarla Encümen lâyihanın ikinci muvakkat maddesini üçüncü muvakkat madde yapmış ve lâyihaya ikinci muvakkat madde olarak Umum Müdürlük Bütçe Kanununa bağlı (C) işaretli cetveldeki memuriyetlerin ünvan ve derecelerini lâyihanın birinci maddesinin âmir bulunduğu vaziyette koymayı temin eden yeni bir hüküm ilâve etmiştir.

9. Encümen lâyihanın meriyete müteallik 12 nei maddesinde bazı tadiller yapmıştır. Bu tadillere göre Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü baremi ücret tutarlarıyla Devlet ve müessesat baremleri ücret tutarlarının taadülünü temine matuf 4 neu madde hüküm kanunun neşri tarihinden, çocuk zammına müteallik 8 nei madde hükümü 2 nei teşrin 1944 iptidasından, sair maddeler hükümleri 31 mayıs 1944 tarihinden mer'i olacaktır.

Umumî Heyetin tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis Y.	Bu M. M.	Kâtip
Tokad	Trabzon	İstanbul
<i>H. N. Keşmir</i>	<i>M. S. Anamur</i>	<i>F. Öymen</i>
Aydın	Diyarbakır	Edirne
<i>Gl. R. Alpman</i>	<i>Ş. Uluğ</i>	<i>M. N. Gündüzalp</i>
Eskişehir	Giresun	İstanbul
<i>Y. Abadan</i>	<i>A. Sayar</i>	<i>H. Kortel</i>
İzmir	Kütahya	Rize
<i>M. Bırsel</i>	<i>H. Pekcan</i>	<i>T. B. Balta</i>
	Zonguldak	
	<i>H. A. Kuyucak</i>	

Devlet Demiryolları memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan işbu lâyihanın tanzim sebebi, Hükümetin mucip sebepler lâyihasından anlaşıldığı üzere Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanunda 4598 sayılı kanunla, Devlet memurları lehine değiştirilen bazı hükümlerden ve Devlet memurlarına verilen çocuk zammı, ölüm ve doğum yardımı, tedavi yardımı gibi bazı yardımlardan Devlet demiryolları memurlarını da istifade ettirmekten ibarettir. Bu esbabı mucibeye göre, demiryolları bareminde yapılacak tadilat Devlet memurları bareminde yapılan tadilatın tam mütenazırı olması icabettiği halde

demiryolları bareminde çok daha geniş bir tadedilât yapılarak demiryolları memurları lehine mevcut haklar bir derece daha artırılmış ve iki barem arasındaki teadül ehemmiyetli surette bozulmuştur. Ezcümle demiryolları baremi ile Devlet memurları baremi arasında esasen demiryolları memurları lehine iki derece fark mevcut iken, yani Devlet memurlarının en küçük maaşı 40 liradan başladığı halde demiryolları memurlarının en küçük maaşı 61 liradan başlamakta iken Devlet memurları bareminde 40 lira maaş derecesinin kaldırılmasına karşı demiryolları bareminde 61 ve 83 liralık iki derece kaldırılmakla iktifa edilmeyerek Devlet memurları için yedinci ve daha yukarı derecedeki memuriyetlere aşağı dereceden ehil memur bulunması halinde en çok iki derece aşağıdan memur tayini teviz edilmiş ve bu suretle en çok iki derece yukarıya tayin olunanlara mezkûr iki derece maaşı ile fevkalâde zamları arasındaki farkın İcra Vekilleri Heyeti kararıyla tazminat olarak verilebilmesi esası kabul edilmiş iken demiryolları memurları için bu hak hiç bir derece ile takyit edilmeyerek en küçük derecedeki memurlara dahi tanınmış olduktan başka iki derece arasındaki farkın verilmesi salâhiyeti de Münakalât Vekâletine bırakılmıştır.

Bundan maada Devlet memurları baremi ile yalnız maaş ve ücretli memurlara çocuk zammı verilmiş ve müteferrik müstahdemler bu haktan istifade ettirilmemiş iken demiryolları bareminde müteferrik müstahdemlere dahi bu hak tanınmıştır.

Devletin deruhde etmiş olduğu muhtelif hizmetlerde istihdam edilen memurlar arasında işin icabettirdiği külfet farkları nazara alınması tabii bulunmakla beraber her iki kısım memurlar arasında bu külfetlerin istilzam ettiği miktardan daha fazla ve bir kısım memurları, diğerlerinden daha imtiyazlı bir vaziyete getirecek farklı hükümleri kabul edilmesi Devletin haiz olması lâzımgelen adalet esasiyle telifi kabil olmadığı gibi memurların ruhi haletleri üzerinde de menfi tesirler yaratmakta ve bir daireden diğerine memur akını yaratarak bunu önlemek için kanuni tedbirler almağa Devleti mecbur etmektedir.

Bu mülâhazalara binaen işbu lâyiha'nın 3 ncu maddesinin (D) fıkrasıyla 9 ncu maddesi hükümlerinin 4598 sayılı kanundaki mütenazırlarının aynı olarak yazılması lâzımgeldiği kanaatindeyim.

İstanbul
İ. Hakkı Ülkmen

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü memur ve müstahdemlerinin ücretlerine dair olan kanunun bazı maddelerini değiştiren 3173 numaralı kanuna ek kanun lâyihası

MADDE 1. — 3173 numaralı kanunun birinci maddesinde zikri geçen (1) numaralı cetvelin (C) ve (D) serileriyle bu serilere dâhil dereceler arasında değişiklik yapılmış ve değiştirilen serilerle dereceler bu kanuna bağlı (A) işaretli cetvelde ve bu derecelere tekabül eden hizmetler de ilişik (B) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

MADDE 2. — 3173 numaralı kanunun 3 nci maddesinde zikri geçen (3) numaralı cetvelde bu kanuna bağlı (C) işaretli cetveldeki memuriyetler ilâve edilmiştir.

MADDE 3. — 3173 sayılı kanunun 5 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir :

D) Şu kadar ki, kadroya göre aşağı derecede memuriyet olmaması veya ehil memur bulunmaması dolayısıyla daha yüksek dereceli vazifelerde istihdam olunanlara hak kazanmış buldukları derece aylığı tutarı ve fevkalâde zamlarıyla en çok iki yukarı derece aylığı tutarı ve fevkalâde zamları arasındaki fark İera Vekilleri Heyeti kararıyla tazminat olarak verilebilir.

E) Altıncı ve daha aşağı derecelerde memuriyetlere bu dereceler karşılık gösterilerek daha aşağı derece ve unvanlarla memur tâyini caizdir.

F) 3173 numaralı kanunun 7 nci maddesindeki kayıtlar ve şartlar dolayısıyla üst dereceye geçirilmeyenlerle terfi hak kazanmış oldukları halde kadroda açık yer olmamak veya buldukları vazifenin üst derece aylığı olmamak, yahut buldukları memuriyette kalmalarına idarece lüzum görülmek sebepleriyle terfi edemeyenlere bir üst derece aylığı ve bu derecede bir terfi müddeti geçirerek terfi hak kazanan ve aynı sebepler dolayısıyla terfi edemeyenlere daha bir üst derece aylığı verilir.

G) İkinci derece memuriyetlerde bulunup ta bu suretle bir üst derece aylığını almış olan-

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü memur ve müstahdemlerinin ücretlerine dair olan kanunun bazı maddelerini değiştiren 3173 numaralı kanuna ek kanun lâyihası

MADDE 1. — Hükümet teklifinin 1 nci maddesi aynen.

MADDE 2. — Hükümet teklifinin 2 nci maddesi aynen.

MADDE 3. — 3173 sayılı kanunun 5 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir :

D) Kadroya göre aşağı derecede memuriyet olmaması veya ehil memur bulunmaması dolayısıyla daha yüksek dereceli vazifelerde istihdam olunanlara hak kazanmış buldukları derece aylığı tutarı ve fevkalâde zamlarıyla en çok iki yukarı derece aylığı tutar ve fevkalâde zamları arasındaki fark Mûnakalet Vekâletinin tasvibi ile tazminat olarak verilebilir.

E) Kadro mûnhalleri karşılık tutulmak suretiyle aynı veya daha aşağı derece ve diğer unvanlarla memur ve müstahdem tâyini caizdir.

F) Terfia hak kazanmış buldukları halde kadroda açık yer olmamak veya buldukları vazifede kalmalarına idarece lüzum görülmek veyahut buldukları hizmetlerin yukarı derecesi bulunmamak sebepleriyle terfi edemeyenlerle 3173 sayılı kanunun 7 nci maddesindeki tahsil kaydı dolayısıyla üst dereceye geçirilmeyenlere bir üst derece aylığı ve bu derecede de bir terfi müddeti geçirerek aynı sebeplerle üst dereceye geçmeyen veya terfi edemeyenlere daha bir üst derece aylığı verilir.

İkinci derece memuriyetlerde bulunup da bu suretle bir üst derece aylığını almış olanlardan bir terfi müddeti daha geçirerek terfia hak kazananlara 100 lira aylık tazminat verilir.

Ha.

B. E.

lardan bir terfi müddeti daha geçirenlere 100 lira aylık tazminat verilir.

(H) Birinci derece memuriyetlerden bu derecede bir terfi müddetini dolduranlara 100 lira ve bunlardan ikinci bir terfi müddetini dolduranlara da daha 100 lira aylık tazminat verilir.

(F), (G), (H) fıkraları hükümlerine göre yapılacak terfilerde memurun bulunduğu derece aylığı bir terfi müddetince müktesep hak olarak almış bulunması esastır.

MADDE 4. — 3173 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde gösterilen ücret tutarlarıyla bunların muadili olan 3656 ve 3659 sayılı kanunlara tabi memurların maaş ve ücret tutarları aşağıda gösterilmiştir:

3173 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetveldeki ücret tutarları	Maaşlı Devlet memurlarının maaş tutarları	Üretli Devlet memurlarıyla diğer idare ve müesseselerinin ücret tutarları
Lira	Lira	Lira
601	500	600
501	400	500
451	300	400
401		
321	260	300
244 - 281	210	260
208	170	210
177	140	170
151	120	140
130	100	120
113	85	100
97	75	85
75	60	75
67	50	60

3656, 3659 ve 3661 sayılı kanunlara tabi daire ve müesseselerden Devlet Demiryolları ve limanları İşletme Umum Müdürlüğüne veya bu Umum Müdürlükten diğer Devlet daire ve müesseselerine alacakların maaş ve ücretlerinin tâyininde bu cetvelde gösterilen muadelet esas tutulur.

Bu suretle naklen tâyin edilenlerin maaş veya ücret derecesinde geçmiş hizmet müddetleri geçtikleri ücret veya maaş derecesindeki terfi müddetlerine eklenir.

Birinci derece memuriyetlerden bu derecede bir terfi müddetini doldurup terfi hak kazanana 100 lira ve bunlardan ikinci bir terfi müddetini doldurarak terfi hak kazananlara daha 100 lira aylık tazminat verilir.

Bu fıkra hükümlerine göre yapılacak terfilerde memur bulunduğu derecede aylığı bir terfi müddetince müktesep hak olarak almış bulunması esastır.

MADDE 4. — Hükümet teklifinin 4'ncü maddesi aynen.

Hü.

MADDE 5. — 3656 sayılı kanunun 18 nci maddesi hükmü, Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî idaresine mensup olan mühendislerle muallimler hakkında da caridir.

MADDE 6. — Devlet demiryolları ve limanları İşletme Umum müdürlüğünce inşa ve tamir atelye ve depolarıyla Maden işletmelerinde çalıştırılan memur ve müstahdemler, (İşçi, amele ve hamallar hariç) bu hizmetler haricinde diğer memuriyetlere nakillerinde müktesep hak teşkil etmemek üzere bir derece yukarıya tâyin olunabilirler.

MADDE 7. — 2847 ve 3173 sayılı kanunların hükümlerine tabi olmaksızın istihdam edilen kolu, Evrak müvezzii, Daktilo, Steno, Mekanograf, makastar Terzi, mutahassıs bahçıvan gibi müstahdemlerin kadroları her sene bütçelerine bağlanacak ayrı bir cetvelde gösterilir.

MADDE 8. — A) Daimî memur ve müstahdemlere (İşçi, amele ve hamallar hariç) her çocuk için beş lira aylık çocuk zammı verilir. İnfakı memura ait olan üvey çocuklar öz çocuk sayılır. Ana ve babasının her ikisi de memur ise çocuk zammı yalnız birisine verilir.

B) Aşağıdaki çocuklar için verilmez:

1. Evlenen erkek ve kız çocuklar,
2. 19 yaşını dolduran erkek, 25 yaşını dolduran kız çocuklar. (19 yaşını bitirdiği halde yüksek tahsile devam etmekte bulunan erkek çocuklar için 25 yaşını geçmemek üzere tahsillerini ikmal edinceye kadar bu zammın verilmesine devam olunur.)

3. Hakikî veya hükmi şahıslardan aylık veya gündelik alan çocuklar,

C) 3173 sayılı kanuna bağlı (1) numaralı cetveldeki üçüncü ve daha yukarı derece aylıklarını gerek müktesep hak olarak, gerek müktesep hak teşkil etmemek üzere alanlar da bu dereceler ücreti ile müktesep hakları olan derece aylığı arasındaki farkı 3 neü maddenin (D) fıkrası gereğince tazminat olarak alanlara çocuk zammı verilmez.

D) Bu maddeye göre çocuk zammı verilenlere 4178 sayılı kanunun 3 neü maddesi hükmü tatbik edilmez.

B. E.

MADDE 5. — Hükümet teklifinin 5 nci maddesi aynen

MADDE 6. — Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünce inşa ve tamir atelye ve depolarıyla maden işletmelerinde yorucu işlerde çalıştırılan memur ve müstahdemler, (işçi, amele ve hamallar hariç) bu hizmetler haricinde diğer memuriyetlere nakillerinde müktesep hak teşkil etmemek üzere bir derece yukarıya tâyin olunabilirler.

MADDE 7. — Hükümet teklifinin 7 nci maddesi aynen.

MADDE 8. — A) Daimî memur ve müstahdemlerle 3173 sayılı kanun mucibince ücretlerini alan işçi, amele ve hamallara her çocuk için beş lira aylık çocuk zammı verilir. Memur tarafından infak edilen üvey çocuklar öz çocuk sayılır.

Ana ve babanın her kisi de kanuni çocuk zammına istihkak kesbettiren bir işte ise bu zam yalnız babaya verilir.

B) Aşağıdaki çocuklar için zam verilmez.:

1. Evlenen erkek ve kız çocuklar;
2. 19 yaşını dolduran erkek, 25 yaşını dolduran kız çocuklar. (19 yaşını bitirdiği halde yüksek tahsile devam etmekte bulunan erkek çocuklar için 25 yaşını geçmemek üzere tahsillerini ikmal edinceye kadar bu zammın verilmesine devam olunur.)

3. Hakikî ve hükmi şahıslardan aylık veya gündelik alan çocuklar.

C) Bu maddeye göre çocuk zammı verilenlere 4178 sayılı kanunun 3 neü maddesi hükmü tatbik edilmez.

Hü.

MADDE 9. — Daimî memur ve müstahdemlerden:

- A) Çocuğu dünyaya gelenlere;
B) Memur olmıyan karısı ölenlere;
Son ücretlerinin bir aylık tutarı;

C) Memur, müstahdeminin ölümü halinde sağlığında beyanname ile gösterdiği kimseye, eğer beyanname vermemişse ailesine son ücretinin iki aylık tutarı yardım olarak verilir.

Ana ve babanın her ikisi de memur ise (A) fıkrasına göre verilecek yardım parası yalnız babaya verilir.

Bu yardımlar bütçelerde tahsisat olmasa dahi derhal ödenir.

MADDE 10. — Bu kanunun 8 ve 9 neu maddeleri gereğince yapılacak yardımlar ile 4001 sayılı kanunun 15 nei maddesi gereğince verilecek tekaüt ikramiyeleri hiç bir vergiye ve tevkifata tâbi değildir ve bu yardımlar borç için haczedilemez.

MUVAKKAT MADDE 1. — Bu kanunla dereceleri değiştirilmek suretiyle ücretleri yükselmiş bulunan memurlar terfi etmiş sayılırlar.

MUVAKKAT MADDE 2. — Bu kanun mucibince yapılacak yardımlar, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün 1944 malî yılı bütçesinde açılacak hususi bir fasla tahsisat kaydı suretiyle tediye olunur.

MADDE 11. — 2847 ve 3173 sayılı kanunların bu kanuna muhalif olan hükümleri kaldırılmıştır.

B. E.

MADDE 9. — Daimî memur ve müstahdemlerle 3173 sayılı kanun hükümlerine tevfikan ücret alan işçi, amele ve hamallardan;

- A) Çocuğu dünyaya gelenlere;
B) Ölüm yardımı yapılmasını icabettiren

bir vazifede bulunmıyan karısı ölenlere,

Son ücretlerinin bir aylık tutarı.

C) Memur ve müstahdemlerle 3173 sayılı kanun mucibince ücret alan işçi, amele ve hamalların ölümü halinde sağlıklarında beyanname ile gösterdikleri kimnelere eğer beyanname vermemişlerse ailelerine son ücretlerinin iki aylık tutarı yardım olarak verilir.

Ana ve babanın her ikisi de kanuni doğum yardımına istihkak kesbettiren bir vazifede iseler bu yardım parası yalnız babaya verilir.

Bu yardımlar bütçelerde tahsisat olmasa dahi derhal ödenir.

MADDE 10. — Bu kanunun 8 ve 9 neu maddeleri gereğince yapılacak yardımlar ile 4001 sayılı kanunun 15 nei maddesi gereğince verilecek tekaüt ikramiyeleri ve vazife başında kazaya uğrayanlara veya ailelerine nizamnamesi mucibince verilecek tazminatlar hiç bir vergiye ve tevkifata tabi değildir ve bu yardım ve tazminatlar borç için dahi haczedilemez.

MUVAKKAT MADDE 1. — Hükümet teklifinin muvakkat 1 nei maddesi aynen

MUVAKKAT MADDE 2. — Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün 1944 malî yılı Bütçe Kanununa bağlı (C) işaretli cetvele dâhil memuriyetlerden bu kanunun birinci maddesi ile dereceleri değiştirilenlerin adedleri mahfuz kalmak şartıyla unvan ve dereceleri birinci maddeye bağlı (B) işaretli cetvele göre düzeltilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 3. — Hükümet teklifinin 2 nei muvakkat maddesi aynen.

MADDE 11. — Hükümet teklifinin 11 nei maddesi aynen.

Hü.

MADDE 12. — Bu kanunun 8 neî maddesi hükmü 1 eylül 1944 vesair hükümleri 31 mayıs 1944 tarihinden mer'idir.

MADDE 13. — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Münakalât Vekilleri memurdur.

Bş. V. Ha. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Sarucoğlu	R. Türel	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Hilmi Uran		F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	Sırrı Day	Fuad Sirmen
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	Suad H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Mü. V.		Ti. V.
A. F. Cebesoy		C. S. Siren

B. E.

MADDE 12. — Bu kanunun 4 neü maddesi hükmü neşri, 8 neî maddesi hükmü ikinciteşrin 1944 iptidasından sair hükümleri 31 mayıs 1944 tarihinden mer'idir.

MADDE 13. — Hükümet teklifinin 13 neü maddesi aynen.

Hükümetin teklifine bağlı cetveller

A - İŞARETLİ CETVEL

Seri	Derece	A Y L I K		Her iki senede bir yapı lacak kademe zammının bir senelik tutarı	Terfide en aşağı art- ma miktarı
		En aşağı Lira	En yukarı Lira		
C	{ 10	130	150	1,33	—
	{ 11	113	129	1,08	—
	{ 12	97	112	1,00	—
	{ 13	75	89	1,00	2
	{ 14	67	82	1,00	2,00
D	{ 15	57	72	1,00	1,75
	{ 16/I	47	62	1,00	1,50
	{ 16/II	40	55	1,00	1,25

Orta mektep mezunları 14 ncü dereceye ve lise mezunları da 13 ncü dereceye alınırlar.

B - İŞARETLİ CETVEL

D.	Memuriyetin unvanı
12	S. I memur, S. 2 veznedar, S. II kısım şefi, S. I sürveyan, S. 2 fidanlıklar fen memuru, S. II tren Muayene memuru, başpuvantör, (Atelyelerde), deniz puvantörü, montör, S. II ressam, S. I sabit makinist, başrevizör, S. I romorkör kaptanı, S. I romorkör makinisti, S. III istasyon şefi, S. I ambar muhasibi, S. II makinist, S. I nezaret makinisti, başhemsire, S. I şeftren.
13	S. II memur, ezaaci ve laboratuvar kalfası, S. II sürveyan, S. II ambar muhasibi, hareket memuru, S. II şeftren, başyardımcı, S. I telefon tesisat memuru, S. I revizör, S. I şoför, mezun ateşçi, S. II nezaret makinisti, S. II romorkör kaptanı, S. II romorkör makinisti hemsire.
14	S. I yol çavuşu, S. II telefon tesisat memuru, puvantör, başmanevracı, yardımcı, S. II şoför, S. III romorkör kaptanı, S. III romorkör makinisti, kondöktör bagaj, etüv makinisti, memur namzedi, S. II revizör.
15	Mavnalı kaptanı, dalgıç, revizör muavini, lostrono, hastabakıcı, aşçıbaşı, S. II yol çavuşu, kondöktör, loko ateşçisi, pompacı, telefoncu, telgraf çavuşu, manevracı, mağazacı, serdümen, şakirt, S. I lâmbacı.
16/I	Amele çavuşu, yol çavuş muavini, gardvagon, romorkör ateşçisi, sabit makine ateşçisi, kamarot, gemici, S. I bekçi, S. I hademe, bahçıvan, S. II lâmbacı, gardfren, lavajcı, yol bekçisi, mütehasıs amele, hamalbaş, S. I makasçı, tayfa, drezinör
16/II	S. II bekçi, S. II hademe, amele, geçit bekçisi, hamal, S. II makasçı.

C - İŞARETLİ CETVEL

D.	Memuriyetin unvanı
3	Liman İşleri Reisi.
4	2 ncü ve 3 ncü derece reis muavinleri.
5	Başmühendis, merkez muhasebe müdürü.
6/I	Merkez daireleri şube müdürleri.
7	» » » müdür muavinleri
8	Vezne âmiri.